

Nr 37

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående prisutjämningsavgift m. m.; given Stockholms slott den 30 december 1955.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Gunnar Lange

Propositionens huvudsakliga innehåll

Fortsatt bemyndigande att meddela föreskrifter om prisutjämningsavgift begäres för tiden till och med den 30 juni 1957.

I propositionen redogöres för en med vissa branschföreningar på det skogsindustriella området träffad överenskommelse om ändrad disposition av konjunkturutjämningsavgifter för åren 1951 och 1952. Enligt överenskommelsen skall ett belopp av 20 milj. kronor, som ursprungligen avsetts för länsstiftelser för det enskilda skogsbruket och skogsvårdsfonden, i stället disponeras för central skoglig forskning m. m.

Vidare föreslås att av prisutjämningsavgiftsmedel anvisas 1 700 000 kronor för fröplantageverksamhet och 75 000 kronor till ett laboratorium vid statens skogsmästareskola samt att för inrättande av skogliga museer — utöver tidigare för ändamålet reserverat belopp av 300 000 kronor — avsättes 200 000 kronor av prisutjämningsavgiftsmedel.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 30 december 1955.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och jordbruksdepartementen anmäler chefen för handelsdepartementet, statsrådet Lange, frågor om *fortsatt bemyndigande att uttaga prisutjämningsavgift* och om *disposition av medel som influtit i form av prisutjämningsavgifter m. m.* samt anför följande.

Prisutjämningsavgifter m. m. å vissa skogsprodukter åren 1945—1952

Alltsedan år 1945 har riksdagen årligen bemyndigat Kungl. Maj:t att, när behov därav ur prispolitiska synpunkter anses föreligga, meddela föreskrifter om uttagande av prisutjämningsavgift för varor, som utförs ur riket. Nu gällande bemyndigande, som meddelats genom riksdagens skrivelse den 23 mars 1955, nr 148, gäller till och med den 30 juni 1956.

Med anledning av 1945 års riksdags beslut utfärdade Kungl. Maj:t den 25 maj 1945 (nr 256) förordning angående prisutjämningsavgift. I denna förordning — som genom förordningar den 14 juni 1946, nr 282, och den 31 oktober 1947, nr 863, i vissa smärre avseenden ändrats — stadgas bl. a. att Kungl. Maj:t må, när behov därav ur prispolitiska synpunkter prövas föreligga, förordna, att viss avgift (*prisutjämningsavgift*) skall erläggas för vara, som utföres ur riket (1 §), att prisutjämningsavgift utgår enligt grunder och med belopp, som Kungl. Maj:t bestämmer (2 §), samt att medel, som inflyter genom uttagande av prisutjämningsavgift, skall fonderas och användas enligt vad särskilt stadgas (3 §). I övrigt innehåller förordningen föreskrifter om debitering, uppbörd och redovisning av prisutjämningsavgifter samt vissa straff- och processrättsliga stadganden. Förordningen, som ursprungligen gällde till och med den 30 juni 1946, har sedermera förlängts, senast genom förordningen den 29 april 1955, nr 168, till och med den 30 juni 1956.

Förordnande om prisutjämningsavgift har hittills meddelats endast beträffande skogsprodukter.

I kungörelser 1947 och 1950 om prisutjämningsavgift å vissa trävaror föreskrevs bl. a., att dylik avgift ej skulle uttagas beträffande varuparti, för vilket avgift erlades enligt särskilt avtal. Med Kungl. Maj:ts godkännande har statliga myndigheter ingått avtal med vissa branschorganisationer, enligt vilka dessa åtagit sig att av sina medlemmar uppbära en avgift per viss enhet exporterad vara, här kallad *konjunkturutjämningsavgift*.

I december 1950 träffades avtal mellan statens handels- och industrikommission för Kungl. Maj:t och kronan samt Svenska cellulosaföreningen, Svenska trämasseföreningen, Svenska trävaruexportföreningen och Svenska pappersbruksföreningen om erläggande av konjunkturutjämningsavgifter vid export av vissa skogsprodukter under år 1951. Avgifterna skulle uppbäras av vederbörande förening samt överlämnas till riksgäldskontoret. Enligt dessa avtal inflöt ca 668 milj. kronor, därav för cellulosa och trämassa samt trävaror sammanlagt 528 milj. kronor samt för papper 140 milj. kronor. Nämda belopp innefattar beträffande trävaror även avgifter för januari 1952. Av de inbetalda avgifterna skall enligt avtalen 70 procent (467 milj. kronor) återbetalas till företagen med 1/5 årligen under tiden 1958—1962. Enligt senare ingångna tilläggsavtal har viss del omedelbart tillfallit staten som skatt. Av återstående belopp, ca 200 milj. kronor, har bl. a. tillhoppa i runt tal 63 milj. kronor avsetts skola tillföras särskilda länsstiftelser med ändamål att främja det enskilda skogsbruket.

I anslutning till nämnda avtal utfärdades kungörelse den 3 november 1950, nr 586, om prisutjämningsavgift å vissa trävaror, pappersmassa av trä samt vissa slag av papp och papper. Denna kungörelse utvidgades sedermera att avse pappersved samt pappersavfall och makulerade tryckalster (1950: 652) samt ytterligare vissa slag av trävaror (1951: 800).

Under hösten 1951 och våren 1952 ingicks nya avtal mellan handels- och industrikommissionen samt cellulosaföreningen, trämasseföreningen, pappersbruksföreningen och vissa enskilda företag om konjunkturutjämningsavgifter vid export under år 1952. Förhandlingarna med trävaruexportföreningen ledde icke till annan överenskommelse än att det år 1950 ingångna avtalet förlängdes att gälla under januari 1952. I juni 1952 sjönk exportpriset under en i avtalen angiven nivå, varvid konjunkturutjämningsavgifter upphörde att utgå. De konjunkturutjämningsavgifter, som influtit enligt avtalen för år 1952 uppgår till ca 226 milj. kronor, därav för cellulosa och trämassa 187 milj. kronor samt för papper 39 milj. kronor. Av 1952 års avgifter skall 40 procent (91 milj. kronor) återbetalas till företagen med 1/5 årligen under åren 1959—1963 medan 26 procent (59 milj. kronor) omedelbart tillfallit staten såsom skatt. Resterande 34 procent (77 milj. kronor) har avsetts tillfalla särskilda stiftelser och fonder; bl. a. har 26 milj. kronor avsetts för en inom riksgäldskontoret bildad fond till fromma för skogsvården (skogsvårdsfonden).

På grund av de under år 1952 successivt sjunkande exportpriserna upphävdes efter hand den för de olika varuslagen utgående prisutjämningsavgiften. Kungörelsen om prisutjämningsavgift å vissa trävaror m. m. upp-

hävdes i sin helhet från och med den 1 november 1952 genom kungörelse den 23 oktober 1952, nr 663.

Beträffande dispositionen av influtna konjunktur- och prisutjämningsavgifter, i vad uppgift därom icke lämnats i det föregående, torde få hänvisas till propositionerna nr 80/1953, 62/1954 och 72/1955. De i nämnda propositioner framlagda förslagen godkändes av riksdagen.

De prisutjämningsavgiftsmedel, beträffande vilka närmare beslut om användningen ännu icke meddelats, uppgår till ca 4,4 miljoner kronor. Vissa riktlinjer för dispositionen av dessa medel har emellertid godtagits av riksdagen. Sålunda skall under år 1951 influtna prisutjämningsavgifter för pappersved och pappersavfall — kvarstående belopp tillhopa ca 3,1 miljoner kronor — användas för skogliga ändamål i vidsträckt mening, som icke kan tillgodoses i annan ordning.

Såsom anförts i prop. nr 72/1955 framlade styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut med skrivelse den 1 oktober 1954 förslag till forskningsprogram för institutet under en tioårsperiod och hemställde i anslutning därtill, att ett belopp av 10 400 000 kronor av konjunktur- eller prisutjämningsmedel skulle ställas till förfogande för ifrågavarande forskningsverksamhet. Med anledning av styrelsens framställning tillkallades — efter bemyndigande av Kungl. Maj:t — den 9 november 1954 en utredningsman med uppdrag att undersöka förutsättningarna för att ändra de i december 1950 träffade överenskommelserna rörande konjunkturutjämningsavgifter i sådan riktning, att de medel, som avsatts för särskilda länsstiftelser med ändamål att främja det enskilda skogsbruket, i stället kan utnyttjas för central skoglig forskning.

Utredningsmannen, f. d. lagmannen T. A. Bexelius, har nu med skrivelse den 18 november 1955 överlämnat en av honom under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande med cellulosa-, trämasse-, pappersbruks- och trävaruexportföreningarna ingången tilläggsöverenskommelse om dispositionen av konjunkturutjämningsavgifterna för åren 1951 och 1952. Tilläggsöverenskommelsen innebär att dels 10 milj. kronor, som enligt tidigare överenskommelser skulle tillföras länsstiftelserna för det enskilda skogsbruket, och dels 10 milj. kronor, som skulle tillföras skogsvårdsfonden, i stället skall användas för central skoglig forskning. Av ifrågavarande belopp, sammanlagt 20 milj. kronor, skall enligt tilläggsöverenskommelsen 10 milj. kronor ställas till förfogande för styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut, 5 milj. kronor tillföras den år 1946 genom avsättning av prisutjämningsavgiftsmedel bildade fonden för skoglig forskning (prop. 237/1946; Rskr. 305/1946) och 5 milj. kronor en nybildad nämnd för arbets- och maskinteknisk forsknings- och försöksverksamhet i skogsbruket.

De för styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut avsedda medlen skall användas för forskning vid institutet under en tioårsperiod med början år 1958 i huvudsaklig överensstämmelse med styrelsens förslag i skrivelsen den 1 oktober 1954. Den forskning, som för närvarande

med anlåtande av statsmedel bedrives vid skogsforskningsinstitutet, skall även framdeles bekostas av staten; konjunkturutmättningsavgiftsmedlen får således ej tagas i anspråk härför. Vidare skall vid handläggning inom styrelsen av ärenden rörande institutets stat och arbetsprogram två av Kungl. Maj:t på förslag av nämnda fyra branschföreningar utsedda personer äga deltaga i överläggningarna, men ej i styrelsens beslut.

Det för nämnden för arbets- och maskinteknisk forsknings- och försöksverksamhet i skogsbruket avsedda beloppet skall användas under en tioårsperiod räknat från år 1956.

Enligt överenskommelserna om konjunkturutmättningsavgift skall utbetalning av avgiftsmedlen i princip ske tidigast med ingången av år 1958. I tilläggsöverenskommelsen förutses emellertid att skogsforskningsinstitutet och nämnden kommer att för sin verksamhet behöva vissa medel tidigare än nämnda år. I anledning härav förutsattes att från fonden för skoglig forskning under tiden fram till 1958 års ingång skall utlämnas vissa förskott till dessa båda institutioner. Det förutses att förskottet till skogsforskningsinstitutet kommer att uppgå till högst 1 050 000 kronor och förskottet till nämnden till högst 1 000 000 kronor.

De stiftelser, som enligt överenskommelserna om konjunkturutmättningsavgifter skall tillföras vissa andelar av inbetalda konjunkturutmättningsavgiftsmedel har enligt förordningar den 30 mars 1951 och den 25 april 1952 (SFS nr 148/1951, 185/1952 och 187/1952) befriats från skyldighet att erlägga skatt för inkomst- och förmögenhet för ifrågavarande medel eller avkastningen därav. Utredningsmannen föreslår, att även fonden för skoglig forskning samt den särskilda nämnden för arbets- och maskinteknisk forsknings- och försöksverksamhet i skogsbruket befrias från skyldighet att erlägga skatt för inkomst och förmögenhet såvitt angår de konjunkturutmättningsavgiftsmedel, som enligt tilläggsöverenskommelsen skall tillföras fonden respektive nämnden, eller för avkastningen därav.

Kungl. Maj:t föreskrev den 30 juni 1953 med stöd av riksdagens godkännande (prop. 80/1953, BevU 29/1953, Rskr. 176/1953) att 2 000 000 kronor av prisutmättningsmedel skulle tillföras fonden för skoglig forskning för att jämte avkastning väsentligen användas för ändamål, som gagnar bondeskogsbruket. Ifrågavarande medel har inom fonden redovisats som en delfond, av vars kapital hittills endast mindre belopp tagits i anspråk. Utredningsmannen har vid fullgörandet av sitt uppdrag även uppmärksammat denna delfond. Enligt utredningsmannens redogörelse ligger de ändamål, som denna delfond i första hand bör tillgodose, icke helt i linje med den övriga verksamhet, som fonden för skoglig forskning jämlikt sina stadgar har att utöva. Utredningsmannen ifrågasätter huruvida icke delfonden borde frigöras och dess förvaltning anförtros åt någon institution, lämpligen skogsstyrelsen, som är mer direkt inriktad på bondeskogsbrukets intressen.

Över utredningsmannens förslag har yttranden avgivits av domänstyrelsen, skogsstyrelsen, styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut, styrelsen för fonden för skoglig forskning, statskontoret, riksräkenskapsverket, statens handels- och industrikommission, fullmäktige i

riksgäldskontoret, Sveriges skogsägareföreningars riksförbund, Svenska skogs- och flottningsarbetareförbundet samt av Skogsarbetsstudieorganisationernas centralråd för Föreningen skogsarbetens och Kungl. domänstyrelsens arbetsstudieavdelning, Föreningen Värmlands skogsarbetsstudier och Mellan- och Sydsvenska skogsbrukets arbetsstudier.

Samtliga remissinstanser, som uttalat sig i frågan, tillstyrker eller har ej funnit anledning till erinran mot förslaget att 20 milj. kronor av konjunktur-utjämningsavgiftsmedel, som enligt tidigare överenskommelser med branschorganisationerna skulle ha tillförts skogsvårdsfonden och länsstiftelserna för det enskilda skogsbruket, i stället användes för central skoglig forskning. Inte heller beloppets fördelning mellan de skogliga forskningsorganen har i huvudsak föranlett någon erinran från remissinstansernas sida. *Riksräkenskapsverket* har dock — mot bakgrunden av att fondens tillgångar, delfonden oräknad, nu uppgår till 8,4 milj. kronor — ifrågasatt lämpligheten av att tillföra fonden för skoglig forskning ytterligare kapital.

Styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut och *styrelsen för fonden för skoglig forskning* förklarar sig i princip kunna acceptera de i tilläggsöverenskommelsen angivna förutsättningarna för medeltilldelning till institutet och fonden. Lämpligheten av att, på sätt som angivits i tilläggsavtalet, representanter för branschorganisationerna skall äga deltaga i överläggningar inom styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut rörande institutets stat och arbetsprogram ifrågasattes av vissa remissinstanser, däribland *Sveriges skogsägareföreningars riksförbund*.

I det av *styrelsen för fonden för skoglig forskning* avgivna yttrandet understrykes angelägenheten av att, i enlighet med utredningsmannens förslag, åtgärder vidtages för befrielse för fonden från skyldighet att erlægga inkomst- och förmögenhetsskatt.

I remissyttrandena har också behandlats det av utredningsmannen väckta förslaget, att frigöra den inom fonden för skoglig forskning särskilt redovisade delfond, vilken är avsedd att användas för ändamål, som väsentligen gagnar bondeskogsbruket. *Styrelsen för fonden för skoglig forskning* har intet att erinra mot att delfondens förvaltning övertages av annat organ. Delfondens tillgångar uppgår f. n. enligt styrelsen till 1 631 000 kronor jämte upplupna räntor. *Skogsstyrelsen* anför, att vid överläggningar, som styrelsen i denna sak haft med Sveriges skogsägareföreningars riksförbund och Svenska propsexportörernas förening, har framkommit förslag att nämnda delfond borde sammanföras med propsexportfonden. Till denna fond har enligt riksdagens beslut (prop. 178/1949, BevU 43/1949, Rskr. 255/1949) överförts avgifter, vilka erlagts vid export av props, som producerats före den 1 juli 1946. Enligt de av Kungl. Maj:t den 17 mars 1950 fastställda stadgarna har fonden, vars kapital f. n. uppgår till i runt tal 960 000 kronor, till syfte att på ändamålsenligt sätt främja export av props. Fonden förvaltas av skogsstyrelsen, som äger disponera fondens avkastning för avsett ändamål. Det ifrågasatta sammanförandet av bondeskogsbrukets delfond och propsexportfonden har aktualiserats även därigenom att önskemål

framkommit om något utvidgad användning av propsexportfonden. Genom en sådan vidgning skulle syftemålen med de båda fonderna delvis komma att överensstämma. Ett sammanförande skulle innebära fördelar bl. a. i form av förenklad administration. Vidare skulle det förvaltande organet i vissa fall få större möjligheter att stödja relativt kostnadskrävande åtgärder av särskilt angelägen art. Beträffande formerna för förvaltningen av den sammanslagna fonden kan olika alternativ övervägas. Enligt skogsstyrelsens uppfattning är det angeläget, att förvaltningen sker i direkt samverkan med de berörda intressegrupperna. Det ligger i sakens natur att sammanslagningen måste föregås av ingående överläggningar i syfte att erhålla sådana regler för medlens disposition och förvaltning, vilka tillgodoser det allmännas och de enskilda parternas intressen. Skogsstyrelsen föreslår, att Kungl. Maj:t, i avvaktan på närmare utredning i frågan, hemställer om riksdagens medgivande att omdisponera bondeskogsbrukets delfond och att eventuellt sammanföra denna med propsexportfonden. Även *Sveriges skogsägareför- eningars riksförbund* vill ifrågasätta, om icke ifrågavarande delfond och propsexportfonden borde sammanslås till en gemensam fond och förvaltas och disponeras i samverkan mellan skogsstyrelsen samt representanter för skogsägarna och propsexportörerna.

Framställningar rörande användningen av influtna prisutjämnings- avgiftsmedel m. m.

Skogsfröplantager

Samarbetsnämnden för skoglig växtförädling och genetik, vilken nämnd numera består av representanter för domänstyrelsen, skogsstyrelsen, skogshögskolan, statens skogsforskningsinstitut, Föreningen för växtförädling av skogsträd, Sällskapet för praktisk skogsförädling och Skogsvårdsstyrelsernas förbund, hemställde i skrivelse den 16 juni 1950, att av prisutjämningsavgiftsmedel måtte anvisas sammanlagt 1 300 000 kronor för anläggande av ett antal plantager för produktion av skogsfrö. I skrivelsen framhöll nämnden bl. a., att anläggandet av skogsfröplantager syntes vara den bästa och samtidigt den enklaste metoden att för praktiskt ändamål utnyttja resultaten av den skogligen växtförädlingsverksamheten. Genom tillkomsten av dylika plantager skulle nämligen kunna vinnas såväl en rationalisering av som en fullständig kontroll över fröinsamlingen. Under ledning av nämnden borde därför under en 10-årsperiod anläggas skogsfröplantager omfattande tillhoppa cirka 75 hektar, därav omkring 25 hektar inom ett vart av Syd-, Mellan- och Nordsverige.

Nämndens framställning anmäldes för riksdagen i proposition nr 167/1951. Föredragande departementschefen anförde därvid, att han, med hänsyn till vikten av att möjligheterna att öka avkastningen av skogen kunde tillvaratagas genom att använda ett högvärdigt frö- och plantmaterial, var

beredd att tillstyrka att anslag av prisutjämningsavgiftsmedel skulle utgå för ändamålet. Anslaget borde dock t. v. begränsas till 500 000 kronor. Där-
est verksamheten inskränktes något i förhållande till vad nämnden förel-
slagit, borde detta belopp vara tillräckligt för att arbetet skulle kunna
igångsättas och bedrivas under de närmast följande åren.

Sedan riksdagen bifallit propositionen i ämnet (BevU 52/1951; Rskr. 242/1951), meddelade Kungl. Maj:t den 28 december 1951 bestämmelser
beträffande verksamhetens bedrivande. Enligt dessa skall skogsstyrelsen
handha den allmänna prövningen av de anvisade medlens användning samt
svara för vissa organisatoriska och tekniskt-praktiska uppgifter, medan den
vetenskapliga verksamheten skall ankomma på nämnden.

Samarbetsnämnden för skoglig växtförädling och genetik har i skrivelse
den 24 maj 1955 hemställt om anslag av 1 700 000 kronor av prisutjäm-
ningsavgiftsmedel för fortsatt verksamhet med anläggande av skogsfröplan-
tager under tiden den 1 juli 1956—den 30 juni 1961. Till skrivelsen är fo-
gade bl. a. redogörelse för nämndens plantageverksamhet under tiden den
1 januari 1952—den 30 juni 1955 samt förslag till program jämte kostnads-
kalkyler för verksamheten under tiden den 1 juli 1956—den 30 juni 1961.
Av handlingarna framgår att plantageverksamheten till följd av att ansla-
get begränsats och kostnaderna stigit måst inskränkas i jämförelse med
nämndens ursprungliga förslag. De allmänna riktlinjerna för verksam-
hetens uppläggning och bedrivande, som ursprungligen uppdrogs av
nämnden, har dock följts. Under våren 1955 har fyra delplantager om sam-
manlagt 15 hektar utplanterats. Förberedelser pågår beträffande ytterli-
gare 15 plantager. Den påbörjade plantagearealen uppgår till sammanlagt
66 hektar.

Det av nämnden nu framlagda programmet för plantageverksamhetens
bedrivande under femårsperioden 1956/57—1960/61 innebär i princip ett
fullföljande av den 10-årsplan, som nämnden framlade år 1950. Kostnads-
ökningen beror delvis på inträffade löne- och prisstegringar. Den väsentli-
gaste anledningen till kostnadsökningen är emellertid, att behovet och om-
fattningen av vissa vetenskapliga undersökningar och kontrollåtgärder, som
numera framstår såsom ytterst betydelsefulla, ej klart kunde förutses vid
den ursprungliga planens upprättande.

Under den kommande femårsperioden beräknas arbetet med plantagernas
iordningställande och utplantering kunna slutföras. Däremot torde vissa
vetenskapliga undersökningar och kontrollarbeten behöva fortsättas även
efter utgången av femårsperioden.

Nämnden anför, att om de hittills uppnådda, synnerligen värdefulla re-
sultaten av nämndens plantageverksamhet icke skall äventyras, är det nöd-
vändigt, att densamma fullföljes enligt den framlagda planen och därför
erforderliga medel ställs till förfogande. Nämnden synes i annat fall bli
nödsakad att avveckla verksamheten.

Yttranden över samarbetsnämndens skrivelse den 24 maj 1955 har avgi-
vits av statskontoret, domänstyrelsen, skogsstyrelsen, styrelsen för skogs-

högskolan och statens skogsforskningsinstitut, Skogsvårdsstyrelsernas förbund, Sveriges skogsägareförbund, Sveriges skogsägareföreningars riksförbund, Föreningen för växtförädling av skogsträd samt Sällskapet för praktisk skogsförädling.

Samtliga remissinstanser tillstyrker att verksamheten får fullföljas enligt den uppgjorda planen. *Domänstyrelsen* anför, att anläggandet av skogsfröplantager är ett utomordentligt viktigt led i den verksamhet som avser att frambringa skogsfrö av bästa möjliga kvalitet. Nämndens plantageverksamhet måste därför fullföljas och bedrivs i planlagd omfattning. *Styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut* uttalar att trots de begränsade belopp, som stått till förfogande, har plantageverksamheten givit resultat av stor betydelse för såväl det praktiska skogsbruket som skogsforskningen. *Statskontoret* anser att ifrågavarande verksamhet är av stor betydelse för vårt skogsbruk. Den påbörjade försöksperioden bör fullföljas genom att medel för verksamheten ställs till förfogande. *Statskontoret* har därför i och för sig icke funnit anledning till erinran mot framställningen. Emellertid påpekar *statskontoret*, att kostnadsberäkningarna visat sig dåligt överensstämma med det verkliga medelsbehovet. Delvis synes kostnadsökningen kunna förklaras av att medel beräknats för vissa tidigare ej förutsedda studier. Av framställningen framgår att vissa arbetsuppgifter icke torde bli avslutade under femårsperioden. Nämnden har räknat med att kostnaderna efter försökstidens slut skall övertagas av de skogliga organen. Med hänsyn härtill är det enligt *statskontoret* angeläget att särskild uppmärksamhet ägnas åt verksamhetens planläggning och att denna sker under beaktande av att det torde finnas endast begränsade möjligheter att vid försökstidens utgång få anslag för ändamålet på riksstaten. *Sveriges skogsägareförbund* anser att de vetenskapliga undersökningarna i samband med plantageverksamheten bör ske antingen genom Föreningen för växtförädling av skogsträd eller skogsforskningsinstitutet. Fröförsäljningsfrågan skulle troligen vinna på att redan nu mera anslutas till skogsvårdsstyrelserna. Det ligger ej inom samarbetsnämndens egentliga arbetsuppgifter att i egen regi bedriva mera omfattande forskning. Förbundet vill dock trots de principiella invändningarna tillstyrka framställningen. *Domänstyrelsen* understryker emellertid, att det forsknings- och försöksarbete, som visat sig nödvändigt för utbyggande av plantagerna, bör utföras i samarbetsnämndens regi. *Skogsstyrelsen* anför, att någon ändring av verksamhetens administration icke f. n. synes böra vidtagas. Vid utgången av den kommande femårsperioden kan det måhända befinnas lämpligt att den egentliga plantageverksamheten övertages av de praktiskt verksamma skogliga organen och forskningsuppgifterna av skogsvetenskapliga institutioner, i första hand statens skogsforskningsinstitut.

Skogliga museer

I propositionerna nr 178/1949, 124/1950 och 80/1953 anmäldes framställningar av landshövdingen i Kronobergs län Thorwald Bergquist och skogs-

vårdsstyrelsen i Gävleborgs län om bidrag av prisutjämningsavgiftsmedel för inrättande av lokala skogsmuseer i Växjö respektive Gävle. Såsom framgår av propositionen nr 80/1953, har skogsstyrelsen och domänstyrelsen den 4 juni 1952 avgivit gemensamt yttrande över framställningarna. Ämbetsverken förordade därvid inrättande av ett centralt riksskogsmuseum i Stockholm. På grund av de stora kostnaderna för inrättande av ett riksmuseum och med hänsyn till investeringsbegränsningen ansågs emellertid denna fråga icke vara aktuell. Styrelserna förordade i stället att 100 000 kronor skulle ställas till Tekniska museets förfogande för anordnande av en permanent skoglig avdelning vid museet. Enligt ämbetsverkens mening förelåg emellertid, vid sidan av ett centralt museum, behov av lokala skogliga museer. Det framhölls att ett riksskogsmuseums förnämsta uppgift torde vara att hos allmänheten väcka intresse för skogsbruket och att sprida kännedom om skogens betydelse för vårt land i olika avseenden. Ett centralt skogsmuseum borde även kunna tillhandahålla en stomme för tillfälliga expositioner. Lokala skogsmuseer torde i högre grad än ett riksskogsmuseum komma att besökas av fackfolk, varför mera direkt undervisningsmateriel borde ingå i de lokala museernas demonstrationssamlingar.

Skogsstyrelsen och domänstyrelsen ansåg lämpligt att lokala skogliga museer förlades till de föreslagna städerna Växjö och Gävle. Ämbetsverken, som var av den uppfattningen, att staten borde stödja lokala skogliga museer under förutsättning att ett påtagligt lokalt intresse fanns och att de erforderliga medlen till större delen kunde erhållas på annat sätt än genom bidrag från staten, tillstyrkte att av prisutjämningsavgiftsmedel 200 000 kronor skulle reserveras för inrättande av ett skogsmuseum i Växjö och att 100 000 kronor skulle ställas till skogsvårdsstyrelsens i Gävleborgs län förfogande för inrättande av ett skogsmuseum i Gävle.

Föredragande departementschefen (prop. 80/1953) ansåg sig icke kunna förorda att bidrag lämnas till ett skogligt museum i Stockholm. Förslagen om att tillskapa lokala skogliga museer i Växjö och Gävle var däremot värda att stödja. I likhet med skogsstyrelsen och domänstyrelsen ansåg emellertid departementschefen att lokala skogliga museer borde inrättas endast om ett påtagligt lokalt intresse manifesterades och de erforderliga medlen till större delen erhöles på annat sätt än genom bidrag från staten. Vidare underströks att som oeftergivlig förutsättning för eventuella statsbidrag borde gälla att dessa skulle bli av engångsnatur och att sålunda statsmedel icke i framtiden skulle påfordras för att täcka kostnaderna för museernas underhåll och drift. Departementschefen tillstyrkte att ett belopp av 300 000 kronor reserverades för angivna ändamål och föreslog att det sedermera skulle få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma om och med vilket belopp bidrag skulle lämnas. Förslaget lämnades av riksdagen utan erinran (BevU 29/1953; Rskr. 176/1953). Någon utbetalning av medel till museer i Växjö och Gävle har ännu icke ägt rum. Däremot beviljade Kungl. Maj:t den 18 december 1953 styrelsen för stiftelsen Tekniska museet ett anslag av prisutjämningsavgiftsmedel å 50 000 kronor för anordnande av en

skoglig avdelning vid museet, varvid som villkor för bidraget föreskrevs att stiftelsen från enskilt håll tillföres bidrag å sammanlagt minst samma belopp i penningar eller i annan form.

Drättselkammaren i Sundsvall har i skrivelse den 22 oktober 1955 hemställt, att ur lotterimedelsfonden samt ur diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter måtte beviljas anslag å 300 000 kronor som bidrag till inrättande av ett museum i Sundsvall. *Drättselkammaren* anför bl. a. följande.

Museet, som skall drivas av Sundsvalls stad, är icke avsett att vara endast ett stadshistoriskt museum för Sundsvall utan framför allt ett landskapsmuseum för hela Medelpad. I enlighet med villkor, som föreskrivits i samband med en donation till museet, kommer en utställning av skogsbruk och skogsindustri att beredas en framträdande plats inom museet. Riksantikvarieämbetet och Nordiska museet har utarbetat planerna för museets ordnande och verksamhet.

Museet har kostnadsberäknats till 875 000 kronor, varav på skogsindustriavdelningen, som avses uppta en tredjedel av utställningsytan, belöper omkring 300 000 kronor. För inrättandet av museet har av enskilda personer och företag donerats sammanlagt 450 000 kronor, vartill kommer att landstinget i Västernorrlands län anvisat 75 000 kronor och Sundsvalls stad 50 000 kronor. Totalt står sålunda ett belopp av 575 000 kronor till förfogande för ändamålet. Resterande del av kostnaderna eller 300 000 kronor, motsvarar det belopp, varom ansökning om bidrag ur lotteri- och prisutjämningsavgiftsmedel ingivits. Sundsvalls stad och Svenska cellulosa aktiebolaget har garanterat årliga bidrag om sammanlagt 90 000 kronor till museets driftskostnader.

Remissyttranden har inhämtats från domänstyrelsen och skogsstyrelsen, som avgivit gemensamt yttrande, statskontoret, länsstyrelsen i Västernorrlands län, landsantikvarien i länet, Kulturhistoriska föreningen Murberget och Medelpads fornminnesförening. Vad gäller frågan om bidrag av prisutjämningsavgiftsmedel, har *statskontoret* uttalat, att den skogsindustriella avdelningen vid museet i Sundsvall kan antagas bli ett lika värdefullt bidrag till ökande av intresset och förståelsen för skogsbrukets betydelse som de lokala skogliga museerna i Växjö och Gävle och den skogliga avdelningen vid Tekniska museet. Statskontoret, som erinrar om det lokala intresse för museet i Sundsvall, som ådagalagts genom ekonomiska åtgärder av såväl staden och landstinget som industrien och enskilda, finner sålunda icke anledning till erinran mot att av prisutjämningsavgiftsmedel ett lämpligt belopp, dock högst 300 000 kronor, anvisas för ändamålet. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* anför, att det mot bakgrunden av Sundsvallsdistriktets traditioner inom sågverksområdet är glädjande och fullt motiverat, att ett museum med uppgift att bl. a. belysa skogsindustriens utveckling förläggas till Sundsvall. *Skogsstyrelsen* och *domänstyrelsen* uttalar, att det föreslagna museet i Sundsvall på grund av förekomsten av ett flertal skogsindustrier i stadens närhet torde ha särskilda förutsättningar att demonstrera den skogliga råvarans förädling. Ämbetsverken, som tillstyrker att 50 000 kronor av

pristjämningsavgiftsmedel anvisas för ändamålet, förutsätter dock att den rent skogliga delen av avdelningen gives större utrymme och att avdelningen ordnas i samråd med skoglig expertis.

Laboratorium för jordartsundersökningar vid statens skogsmästarskola

Styrelsen för statens skogsmästarskola har i skrivelse den 9 november 1955 hemställt om bidrag ur pristjämningsavgiftsmedel med 75 000 kronor för att vid skolan inrätta ett laboratorium, huvudsakligen avsett för jordartsundersökningar. Styrelsen har därvid bl. a. anfört, att undervisningen vid skolan bedrivs dels i form av lektioner och föreläsningar, dels såsom praktiska övningar i skogen, dels ock såsom enskilda arbeten, där eleverna individuellt eller i grupp får lösa förelagda arbetsuppgifter. Dessa enskilda arbeten organiseras i stor utsträckning så, att eleverna får utföra avgränsade delar av större arbetsuppgifter. Vid lösandet av dessa uppgifter svarar någon av skolans lärare för samordningen. Medel till dylika arbeten har bl. a. erhållits från fonden för skogsvetenskaplig forskning, fonden för skoglig forskning, domänstyrelsen samt nämnden för skoglig fotogrammetri. Skolans lärare måste för att kunna bedriva en aktuell undervisning uppehålla intim kontakt med det praktiska skogsbruket. De bör dessutom vid sidan av sin lärargärning utföra undersökningar av olika slag för att kunna göra framför allt den teoretiska undervisningen så intressant och levande som möjligt. I den verksamhet som sålunda bedrivs, framstår det som en allvarlig olägenhet, att det inte finns möjlighet att vid skolan utföra jordartsanalyser. En betydande del av gjorda och planerade arbeten berör nämligen jordartsläran och dess tillämpning, till exempel beträffande vägbyggnad, vägunderhåll, produktions- och föryngringsfrågor, plantskolefrågor och torrlägningsfrågor. Styrelsen tillägger att det även med tanke på skogsbrukets och skogsvårdsfrågornas betydelse för bygden kring Skinnskatteberg är angeläget att få förfoga över ett laboratorium för jordarts- och andra skogliga undersökningar. Kostnaderna för laboratoriet beräknas fördela sig med 25 000 kronor på byggnadsarbeten, 10 000 kronor på inredningen och 40 000 kronor för anskaffning av laboratorieutrustning.

Remissyttranden över framställningen har avgivits av statskontoret, domänstyrelsen, skogsstyrelsen, styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut, som bifogat yttranden av skogshögskolans lärarråd och statens skogsforskningsinstitut, Sveriges skogägareföreningars riksförbund och Sveriges skogsägareförbund.

Skogsstyrelsen anför, att fysikaliska jordartsundersökningar är av grundläggande betydelse för bedömning av olika jordarters lämplighet som vägbyggnadsmaterial. Genom att laboratoriet även förses med allmän laboratorieutrustning kan det också utnyttjas för sådana kemiska analyser, som är av vikt för ämnet skoglig marklära. Den utexaminerade skogsmästaren bör vara insatt i de olika metoderna för jordartsundersökningar och vad gäller upprättande av s. k. siktdiagram i samband med vägbyggnad m. m. vara väl förtrogen med undersökningsmetodik. Då ett laboratorium vid

skolan sålunda skulle vara till stort gagn, vill skogsstyrelsen tillstyrka att medel anvisas härför. Även *skogshögskolans lärarråd*, som vitsordar att kompetent lärare f. n. finnes för laboratoriets utnyttjande för det avsedda syftet, och *skogsforskningsinstitutet* tillstyrker framställningen. *Domänstyrelsen*, som vitsordar att vägbyggnad är ett av de viktigaste ämnena vid skogsmästareskolan, hyser likväl viss tveksamhet huruvida en så omfattande anläggning av så speciellt slag bör anordnas vid en skoglig läroanstalt som denna. Styrelsen vill dock ej motsätta sig bifall till framställningen, om medel för ändamålet kan ställas till förfogande. *Sveriges skogsägareföreningars riksförbund* anför, att inrättandet av laboratoriet förutsätter, att man har möjlighet att kontinuerligt till undervisningen knyta någon lärare med särskild läggning för jordartsstudier och förmåga att rätt utnyttja laboratoriet. Med tanke på den specialinriktning, som på så sätt binder valet av lärarkrafter synes det riksförbundet, som om vissa svårigheter skulle kunna uppkomma för ett sådant laboratoriums fulla utnyttjande. Riksförbundet har dock — liksom även *styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut* — icke något att erinra mot att ett laboratorium av denna art inrättas vid skolan, under förutsättning att medel kan ställas till förfogande härför. *Sveriges skogsägareförbund* anser, att anslag till kostnaderna för laboratoriet i första hand bör sökas hos fonden för skoglig forskning. *Statskontoret* finner emellertid hinder ej möta mot att använda prisutjämningsavgiftsmedel för ändamålet.

Departementschefen

Kungl. Maj:t har sedan den 1 juli 1945 haft riksdagens bemyndigande att för stabilisering av den inhemska prisnivån uttaga prisutjämningsavgift vid export av varor. Syftet med avgiften har väsentligen varit att hindra, att höga utlandspriser på vissa varor verkar prisstegrande inom landet. Det har förutsatts att, när fråga uppkommer om att uttaga prisutjämningsavgift, man bör söka nå överenskommelse med vederbörande exportörer. Häruöver har uttalats att, vid övervägande av spörsmål rörande prisutjämningsavgift, i varje särskilt fall också andra synpunkter än de rent prispolitiska, bl. a. även handelspolitiska synpunkter, bör vinna beaktande. Bemyndigandet att uttaga prisutjämningsavgift gäller till innevarande budgetårs utgång.

Hittills har prisutjämningsavgift endast uttagits på skogsprodukter. I de flesta fall har det visat sig möjligt att träffa avtal med berörda organisationer eller företag om utgående avgifter, vilka då benämnts konjunkturutjämningsavgifter. I huvudsak som komplettering härtill har prisutjämningsavgifter uttagits genom formellt åläggande gentemot exportörer, som icke anslutit sig till avtalen.

Som framgår av vad tidigare anförts upphörde uttagandet av pris- och konjunkturutjämningsavgifter under år 1952 till följd av den då inträffade

prisnedgången. Pris- eller konjunkturutmättningsavgifter har sedan dess icke uttagits. När det oaktat bemyndigande att uttaga prisutmättningsavgift alltjämt begärts och erhållits av riksdagen, har som skäl bl. a. anförts, att tidigare erfarenheter har givit vid handen, att tvära kastningar i prisutvecklingen kan inträffa, särskilt beträffande de produkter av råvaru- och stapelvarunatur, av vilka den svenska exporten till stor del består. Dyliga prisförändringar kan få mycket kännbara återverkningar på kostnadsläget inom landet. Uteslutet är icke, att liknande omständigheter som de, vilka under åren 1950—1952 medförde kraftiga prisförskjutningar i vår utrikeshandel, åter kan inträffa. Det internationella ekonomiska läget under 1955 synes icke uppvisa någon mera väsentligt ökad stabilitet. Tvärtom har under året påtagliga risker för en inflationistisk utveckling på nytt gjort sig gällande. Jag kan i detta sammanhang bl. a. erinra om att från skogsindustriellt håll uttalats farhågor för att exportutvecklingen beträffande rundvirke kan komma att medföra inflationsdrivande verkningar inom landet. Av de skäl som sålunda tidigare anförts och alltjämt äger giltighet, bör prisutmättningsavgift kunna uttagas då detta av prispolitiska hänsyn är påkallat. Det särskilda bemyndigande för Kungl. Maj:t att uttaga prisutmättningsavgift, varom nu är fråga, torde därför böra förlängas, förslagsvis med ett år eller t. o. m. den 30 juni 1957. Liksom hittills bör det göras generellt och alltså utan begränsning till vissa varuslag.

Jag övergår härefter till frågan om dispositionen av influtna avgiftsmedel.

Som förut omnämnts har en under hösten 1954 särskilt tillkallad utredningsman med vissa branschorganisationer träffat en tilläggsöverenskommelse om dispositionen av konjunkturutmättningsavgifterna för åren 1951 och 1952. Enligt nämnda tilläggsöverenskommelse skall 20 milj. kronor, som ursprungligen avsetts för länstiftelser för det enskilda skogsbruket och skogsvårdsfonden, i stället disponeras för central skoglig forskning m. m. Tilläggsöverenskommelsen har varit föremål för en omfattande remissbehandling. Flertalet remissinstanser har i princip godtagit den föreslagna om dispositionen. Frågan om tilläggsöverenskommelsens godkännande torde inom kort få underställas Kungl. Maj:ts prövning. I samband därmed torde det få ankomma på chefen för finansdepartementet att pröva de i tilläggsöverenskommelsen berörda frågorna om skattebefrielse för de medel, som skall tillföras dels fonden för skoglig forskning dels en särskild nämnd för arbets- och maskinteknisk forsknings- och försöksverksamhet i skogsbruket, samt vidtaga de åtgärder, som därvid kan finnas påkallade.

I anslutning till sina förhandlingar har utredningsmannen fäst uppmärksamheten vid att en delfond inom fonden för skoglig forskning, avsedd att väsentligen användas för ändamål, som gagnar bondeskogsbruket, borde med hänsyn till delfondens ändamål förvaltas av ett organ med närmare anknytning till bondeskogsbruket. Skogsstyrelsen har föreslagit att ifrågasvarande delfond borde sammanföras med den av styrelsen förvaltade propsexportfonden. Vissa ytterligare utredningar rörande formerna för den sam-

manslagna fondens förvaltning m. m. har emellertid ansetts erforderliga. För egen del är jag icke f. n. beredd att framlägga förslag om förvaltningen av ifrågavarande delfond. I anledning av utredningsmannens påpekande vill jag emellertid understryka betydelsen av att delfondens medel användes för de ändamål — till gagn väsentligen för bondeskogsbruket — för vilka de ursprungligen avsetts.

Samarbetsnämnden för skoglig växtförädling och genetik har sedan en följd av år med anlåtande av statsmedel bedrivit en verksamhet, som går ut på att genom anläggande av skogsfröplantager främja tillgången av ett högvärdigt frö- och plantmaterial för skogsbruket. Ifrågavarande verksamhet har av sakkunniga instanser ansetts vara synnerligen gagnelig. Samarbetsnämnden, som tidigare erhållit 500 000 kronor av prisutjämningsmedel för ändamålet, anhåller nu att av dylika medel ytterligare 1 700 000 kronor ställs till förfogande för fortsatt verksamhet med skogsfröplantager. Nämndens hemställan har i huvudsak tillstyrkts av samtliga myndigheter m. fl. som yttrat sig över densamma. Med hänsyn till angelägenheten av att fröplantageverksamheten får fullföljas, vill även jag tillstyrka att det begärda beloppet av 1 700 000 kronor ställes till skogsstyrelsens förfogande att disponeras i huvudsaklig överensstämmelse med de framlagda planerna. Verksamheten bör liksom hittills bedrivas under ledning av skogsstyrelsen. Det bör ankomma på skogsstyrelsen att före ingången av varje budgetår inkomma med förslag till verksamhetens bedrivande under budgetåret. Styrelsen bör därvid uppmärksamma vad statskontoret uttalat om de begränsade möjligheterna att erhålla ytterligare statliga bidrag till verksamheten. Vidare bör styrelsen vid anslaget användning samråda med arbetsmarknadsstyrelsen i den omfattning, som kan finnas erforderlig.

Till inrättande av museer med skoglig inriktning — närmast i Växjö och Gävle — har tidigare, med riksdagens medgivande, av prisutjämningsmedel avsatts ett belopp av 300 000 kronor. Detta belopp har hittills icke till någon del tagits i anspråk. Härjämte har nu från Sundsvall inkommit ett förslag om inrättande jämväl i sistnämnda stad av ett dylikt museum. För ändamålet har begärts statsbidrag å sammanlagt 300 000 kronor. Förslaget har biträts av åtskilliga remissinstanser, däribland statskontoret. För min del finner jag det tveksamt, huruvida särskilda skogliga museer bör inrättas med stöd av staten i så stor utsträckning, som sålunda planerats. Jag vill emellertid med hänsyn till det lokala intresse, som synes föreligga och som bl. a. kommer till uttryck i omfattande donationer från enskilt håll, icke motsätta mig att ytterligare prisutjämningsavgiftsmedel ställs till förfogande för ändamålet. I betraktande av de löne- och prisstegringar, som inträffat sedan frågan om bidrag till museerna i Växjö och Gävle var föremål för behandling, samt med hänsyn till det medelsbehov som anmälts för Sundsvallsmuseet vill jag föreslå, att ytterligare 200 000 kronor av prisutjämningsavgiftsmedel avsättes för inrättande av skogliga museer. Sammanlagt torde sålunda för ifrågavarande ändamål få disponeras 500 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att pröva frågan om medlens fördelning mel-

lan de olika projekten samt fastställa närmare villkor för bidragens åtnjutande.

Slutligen har framlagts förslag om bidrag av prisutjämningsavgiftsmedel med 75 000 kronor till ett laboratorium för jordartsundersökningar vid statens skogsmästareshkola. Förslaget har i huvudsak biträttats av de institutioner och ämbetsverk, som besitter sakkunskap i skogliga frågor. Skogsägareföreningarnas riksförbund har befarat, att vissa svårigheter kan uppkomma för laboratoriets fulla utnyttjande. I övrigt har någon mera väsentlig erinran icke framförts mot förslaget. Då det tilltänkta laboratoriet synes kunna bli till nytta för undervisningen vid skogsmästaresholan och för den forsknings- och försöksverksamhet, som bedrivs av lärarkrafterna där, anser jag mig böra tillstyrka att det begärda beloppet, 75 000 kronor, ställs till förfogande. Det torde böra ankomma på skolans styrelse att vidtaga sådana dispositioner, att laboratoriet kan utnyttjas på ett rationellt sätt.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att lämna Kungl. Maj:t fortsatt bemyndigande för tiden t. o. m. den 30 juni 1957 att, med iakttagande av vad i det föregående anförts, meddela föreskrifter om uttagande av prisutjämningsavgift; samt

att godkänna vad jag föreslagit beträffande dispositionen av influtna prisutjämningsavgifter.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Bo Gejrot